

20 LET FOLKARTA (1989–2008)

VASJA SAMEC

Pred petinštiridesetimi leti je bil ustanovljen KUD Študent, akademsko kulturno-umetniško društvo mariborske univerze, v okviru katerega je delovala folklorna skupina. V zgodnjih sedemdesetih prejšnjega stoletja se je skupini pridružila generacija plesalcev in plesalk, ki so bili izjemno ustvarjalni, polni humorja in igrivosti, domiselni, delavni in predvsem dobra družba. Moški te generacije se še danes označujejo kot „veverice“, ženske pa „mravljice“ in še vedno zaplešejo na jubilejnih praznovanjih – sedaj pod imenom „Glej, že sonce zahaja“.

Leta 1989, ko je KUD Študent praznoval 25. obletnico delovanja, so nekateri njegovi člani na podlagi gostovanj na številnih mednarodnih folklornih festivalih v tujini strnili misli in si rekli: „Za 25-letnico pa naredimo festival še mi!“ Bruno Ravnikar je izrečeni misli dodal: „Naj bo še mednarodni in naj bo pod okriljem CIOFF-a.“ In mi smo sklenili: „Če ga bomo delali, mora biti najboljši, mora biti brez kakršnih koli pomanjkljivosti, ki smo jih sami doživljali po svetu!“

Pomemben vzrok, da smo začeli pripravljati Folkart, je bila še zahteva CIOFF-a,¹ da mora biti država, ki se želi včlaniti, tudi organizatorica folklornega festivala in se prilagoditi mednarodnim organizacijskim in tehničnim pravilom omenjene organizacije. Tako je festival Folkart, kot smo ga pozneje poimenovali, v vseh teh letih, še prav posebno pa v obdobju, ko je bil vključen v Festival Lent, po ocenah mnogo navzočih delegatov združenja iz številnih držav sveta, postal eden najboljše organiziranih in najkakovostnejših v Evropi.

Prvi festival je bil umeščen na Vojašniški trg na Lentu, kjer je bil postavljen prvi montažni oder, na katerem so se začele takratne poletne prireditve. Ker je bil na prvi festival povabljen tudi takratni predsednik svetovnega združenja CIOFF, Henri Coursaget iz Francije, smo si slovesnost ob odprtju zamislili kot „Zgodbo iz ravnine okrog Ptuj“, ki jo je napisal novinar, pesnik in pisatelj France Forstnerič, povedal pa jo je Rado Pavalec, dramski igralec Slovenskega narodnega gledališča Maribor. V tej zgodbi so v režijskem konceptu nastopali domala vsi pustni liki Dravskega in Ptujkega polja ter Akademski folklorna skupina Študent.

¹ CIOFF je ena od mednarodnih organizacijskih oblik Unesca. Voljeni delegati, teh je skoraj 90 iz prav toliko držav, ki zastopajo številno članstvo po svetu, na svojih rednih kongresih in srečanjih bdijo nad izvedbo več kot 400 folklornih festivalov, opozarjajo in svetujejo, pomagajo organizatorjem pri izbiri skupin, ocenjujejo kakovost nastopajočih in organizatorjev in z objavljanjem v CIOFF-ovih publikacijah obveščajo o festivalih in problematiki ohranjanja ljudske dediščine.

Folklorna skupina Triglav s Slovenskega Javornika na Le plesat me pelji 2008, 1. del, ki je potekal v okviru mednarodnega folklornega festivala Folkart.

(Foto: Janez Eržen, Folkart 2008, Maribor, 3. 7. 2008.)

Sledil je drugi Mednarodni folklorni festival Maribor 1990, ki se je prvič predstavil z novo celotno podobo in imenom Folkart. Festivalski glavni oder je bil na mariborskem drsališču na Taboru pod veliko streho, brez sten.

Vsekakor je treba omeniti tretji Folkart, ki ga je prekinila vojna v takratni Jugoslaviji. Festival smo z nestrpnostjo pričakovali, saj smo pripravili zares optimalne razmere za dobro izvedbo. Prizorišče glavnega odra je bilo na Rotovškem trgu. Festival sta odprla takratna županja mesta Maribor Magdalena Tovornik in rektor Univerze v Mariboru Alojz Križman. Naslednji dan smo posadili lipo, saj je bil prvi dan državnosti nove države Slovenije. A potem je bilo vsega konec, tanki so zasedli mesto. Prav gotovo je takrat veliko in pomembno vlogo odigrala gospa Magdalena Tovornik, ki je uredila, da so lahko skupine odpotovale domov prek Avstrije, čeprav nekatere niso imele vizumov. Brez vodičev KUD Študent in organizatorjev, ki so bdeli nad gosti 24 ur, jih sredi noči „evakuirali“ iz dijaškega doma blizu vojaškega vodstva v dom sredi mesta, bi se festival lahko končal popolnoma drugače.

Glede na različne festivalske izkušnje študentov, ki so pred tem potovali po svetu, je bila pomembna odločitev,

Gostujoča skupina iz Srbije.

(Foto: Janez Eržen, Folkart 2008, Maribor, 3. 7. 2008.)

Gostujoča skupina z Madžarske.
(Foto: Janez Eržen, Folkart 2008, Maribor, 3. 7. 2008.)

da popravimo vse pomanjkljivosti drugih festivalov. Tako smo poskrbeli za velik oder s streho, za tribune za 3500 obiskovalcev, za ozvočenje celega odra tudi tako, da so nad vso površino odra viseči mikrofoni, saj smo se zavedali, da mnoge skupine med plesom tudi pojejo, za bivanje v dijaškem domu z dobrimi namestitvenimi razmerami in dobro hrano (prilagojeno tudi za skupine iz muslimanskih področij), saj smo vedeli, da vsega ne jedo, predvsem pa smo skrbno izbirali vodiče, člane AFS Študent, ki so morali obvladati različne jezike. Morali so se zavedati, da so v tistem času tudi člani skupin, ki so jih vodili, in da morajo živeti z njimi in za njih 24 ur na dan.

Že od začetka smo na festival vabili najboljše folklorne skupine iz državnih prestolnic, čeprav so bile v vseh teh letih navzoče tudi mnoge tako imenovane reproduktivne in avtentične folklorne skupine. Kombinacija vseh pa je festival izjemno popestrila. Ta je z leti pridobil izjemen ugled po vsem svetu, kar se kaže tudi tako, da se z vseh koncev sveta prijavljajo številne skupine kar same. Prispela gradiva, ki jih pošiljajo skupine same ali prek CIOFF-ovih delegatov, skrbno pregledamo in se odločamo za povabilo tako, da so na festivalu vidni tudi različni

slogi, plesi z različnih celin, značilni in različni ritmi, pisanost folklornih kostumov, glasbe in petja in predvsem da je vidna brežhibna odrska izvedba.

Pomembna opredelitev festivala je tudi, da vabi samo toliko skupin, tujih in domačih, kolikor jih je mogoče namestiti v dijaškem domu. To pa zato, da so vse skupine skupaj, da je možen kakovosten pretok informacij in predvsem da se v domu dogaja tudi "najpomembnejše" na festivalih – medsebojno druženje in spoznavanje. Domiselnost kudovcev, kot tudi pravimo članom AFS Študent iz Maribora, je pripeljala domska družjenja tako daleč, da so vsakodnevni dogodki po nastopih organizirani in vodeni. Animacija in učenje plesov z vseh koncev sveta je ena od glavnih oblik preživljanja prostega časa. Za skupine pa je vsekakor najzanimivejši dogodek zunaj odrskih nastopov izbiranje mis Folkarta. Ker to seveda ni splošno znana oblika tekmovanja deklet, ampak moških, ki so preoblečeni v dekleta, je večer izjemno hudomušen in primerno organiziran, predvsem pa voden, tako da ostaja vsem navzočim v lepem spominu. Mednarodna žirija o uvrstitvah odloča z ocenjevanjem in najboljšim določi mikavne nagrade.

V Folkart so kudovci preprosto zaljubljeni. Veselijo se dni, ko bo spet festival, saj jim je "šola" osebne in bodoče službene izkušnje, predvsem pa plemeniti mladost za življenje. Folkart profesionalno organizira ekipa zaposlenih v Kulturnoprireditvenem centru Narodni dom, ob sodelovanju in soorganizaciji številnih članov KUD Študent. Vsa ta leta, razen prvih treh, se festival odvija na velikem plavajočem odru na Lentu ob reki Dravi. Na njem je doslej sodelovalo 181 folklornih skupin iz skoraj 60 držav vseh celin sveta, med njimi 55 slovenskih. Z nami so bili vseh 20 let Vladimir Rukavina, Vasja Samec, Rastko Samec, Miloš Brankov, Miroslav Drevenšek, Jožica Dobaj, Bruno Ravnikar, Irena Polak Fištravec, posamezna leta pa še številni drugi.

Gostujoča skupina iz Venezuele.
(Foto: Janez Eržen, Folkart 2008, Maribor, 3. 7. 2008.)